

DRAMATURGI ROMÂNI CONTEMPORANI

de la

A la Z

de ADRIANA POPESCU

Punctul de plecare al unei lucrări de tipul unui dicționar, care, din prudență, se va intitula „Dramaturgi români contemporani de la A la Z” (după modelul, măturisit, al titlului adoptat de Paul-Louis Mignon pentru cartea sa*), îl constituie dorința de a înregistra tot ceea ce a însemnat efort creator (indiferent de importanță) în dramaturgia românească contemporană, în intervalul cuprins între 1944 și stagiunea 1982/83. Această ambiție de exhaustiv — limitată totuși de o subiectivitate inerentă — e justificată de intenția de a oferi un dicționar, nu o antologie, un inventar de informații și nu neapărat de comentarii, o lucrare care să servească drept instrument de lucru, dând cititorului posibilitatea orientării, specialiștilor un ghid pentru cercetările ulterioare, cu alte cuvinte, o oglindă cit mai obiectivă a fenomenului dramaturgic românesc contemporan din intervalul de timp mai sus menționat.

Fiind vorba de un dicționar specializat, consacrat teatrului (dramaturgie și spectacologie), în cazul tuturor autorilor sînt menționate doar lucrările de dramaturgie, chiar dacă este vorba de poeți sau prozatori prin excelență, care au scris și lucrări de teatru.

Structura articolelor este aceeași pentru fiecare autor, extensia lor fiind variabilă, în funcție de unanimitatea relativă a acceptării dramaturgului ca valoare.

I. Prima secțiune se referă la datele biografice. În cele mai multe cazuri, sursa informațiilor biografice o constituie autorul însuși. În cazul celor care nu se mai află în viață, informațiile biografice au fost extrase din dicționarele generale ale literaturii, existente, din istoriile literare și din antologiile de dramaturgie română contemporană.

II. Cea de-a doua secțiune a articolului privește bibliografia operei dramatice, cu două capitole :

- a. lucrări dramatice reprezentate
- b. lucrări dramatice publicate

Dacă în cazul celorlalte genuri literare singurul criteriu operativ (deși formal) pentru selecția autorilor îl constituie realitatea volumelor tipărite, în cazul dramaturgiei — gen literar cu statut aparte, întrucît se validează și prin spectacol — trebuie să utilizăm și criteriul valorificării scenice. Acest criteriu operează în cazul lucrării de față în sensul accentuării capitolului consacrat „lucrărilor dramatice reprezentate”. Indiferent de valoarea spectacolului, este fișat acela care a constituit premiera pe țară urmînd ca, de la caz la caz, să fie menționate și acele versiuni scenice considerate drept referențiale.

În cazul capitolului „lucrări dramatice publicate” sînt date, tot în ordine cronologică, titlurile principalelor piese apărute în periodice sau în volume, nefiind menționate, din lipsă de spațiu, cele editate de Casa centrală a creației populare de Institutul de cercetări etnologice și dialectologice sau de A.T.M.

III. Cea din urmă secțiune a fiecărui articol o constituie cea intitulată Opinii critice, care cuprinde, pe de o parte, o listă (selectivă) de trimiteri bibliografice despre dramaturgul respectiv sau despre activitatea de dramaturg a scriitorului respectiv, iar, pe de altă parte, un grupaj de opinii despre autor și opera sa, opinii sub formă de scurte citate extrase din lucrările critice menționate.

Este singura secțiune care oferă, dincolo de informațiile nude, și un comentariu critic, încercînd să realizeze o plasare a autorului în cauză în contextul opiniei literare. Nu și în cel al opiniei publice, ale cărei criterii de ierarhizare sînt adesea diferite de cele ale „criticii de specialitate”.

P.S. Menționăm că lucrarea de față este destinată publicării, în volum, la Editura „Eminescu”.

*) Théâtre d'aujourd'hui de A jusqu' a Z, Paris, Editions Michel Brient et Cie, 1966.

I Dramaturg, prozator, publicist, scenarist, traducător.

Născut la 12 iulie 1943, în București. Absolvent al Facultății de matematică (1965) și al Facultății de filozofie (1974). Între 1965—1970 este profesor de matematică, între 1970—1974, redactor la revista „Cutezătorii”, iar în 1974, redactor la Studioul „Animafilm”.

Debutul în literatură: în 1967, cu două schițe apărute în „Gazeta literară”. Debutul editorial are loc în 1971, cu volumul de schițe și nuvele *Cu fața spre ceilalți* (Editura „Eminescu”).

Debutul în dramaturgie: în 1971, cu adaptarea radiofonică după *Reîntoarcerea lui Ulisse* de Alice Huliubei, iar pe scenă, la 2 noiembrie 1974, cu piesa *Umbrele zilei*, pe scena Teatrului „Victor Ion Popa” din Bîrlad.

II LUCRĂRI DRAMATICE REPREZENTATE

1974, 2 noiembrie — *UMBRELE ZILEI*, piesă-proces.

Teatrul „Victor Ion Popa” din Bîrlad; regia: Mușata Mucenic; scenografia: Al. Olian. Cu: Mirela Ionescu, Aurel Ionescu, Florin Predună, Jean Arghirescu, Vasile Mureșanu, Vasile Preda, Constantin Petrican, Ligia Dumitrescu, Ștefan Tivodaru, Virgil Leahu, Dana Tomiță, Zeina Sirb, Maria Tivodaru, Gh. Gheorghiu, Gh. Popovici, Zaharia Volbea, Duduța Olian, Eudoxia Volbea, Traian Andril, Vasile Iacob, Mihai Munteanu.

Aceeași piesă s-a jucat ulterior sub titlul *DILEMA* la Teatrul „Nottara” din București (premiera, la 28 octombrie 1975), în regie colectivă.

„La prima sa confruntare cu scena, Radu F. Alexandru nu a optat pentru o piesuță ușoară, «de făcut mîna», ci s-a angajat într-o temă spinoasă, o dezbatere în planul eticii, al moralei”. (Cristina Constantiniu — „Teatrul”, 12/1974).

„Ne-am oprit asupra piesei pentru finețea replicii, subtilitatea spiritului de analiză și în special pentru aspirația evidentă spre sinceritate și cinste, pentru fuga ei de conformism și clișee morale”. (Horia Lovinescu — din caietul-program la spectacolul cu piesa *DILEMA* la Teatrul „Nottara”).

Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila; regia: Tino Geirun; scenografia: Mircea Nicolau. Cu: Mihai Stoicescu, Gina Nicolae, Dumitru Lazăr-Fulga, Maria Branea, Mariana Zaharia, Marilena Negru, Nicolae Țăranu, Petre Cursaru.

Aceeași piesă s-a mai jucat la Teatrul de Stat din Arad (premiera, la 7 noiembrie 1976), în regia lui Gheorghe Milețianu și la Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara (27 martie 1977), în regia lui Sinka Károly.

„... un pasionat și necesar dialog între generații. Fără să se tocească în vorbe mari, dar bolnave, sau în polemici stridente și sterile, acest dialog ni se oferă plin de miez pedagogic, fie ca nod problematic real, abil pus în pagina dramatică, mai ales în partea a doua, fie ca «model» de civilizată relație între părinți și copii”. (Florian Potra — „Teatrul”, 5/1977).

1977, 11 decembrie — *SALTIMBANCII*

Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara, cu titlul *Csepűrágók*, în traducerea lui Koczka György; regia: Radu F. Alexandru; scenografia: Virgil Miloia. Cu: Czégő Teréz, Szélyes Imre, Nemes Péter.

1979, 20 septembrie — *IUBIRI* (după o idee de Al. Simion)

Teatrul Evreiesc de Stat din București; regia: George Teodorescu; scenografia: Mihaela Demetriade. Cu: Seidy Glück, Irina Dall, Tricy Abramovici, Theodor Danetti, Doris Meier-Bogdan, Lucia Mălier-Cosmeanu ș.a.

„IUBIRI — o dramă îmbinînd subtil valorile timpului, o dramă scrisă cu o excelență stăpînire a valorii expresive a detaliului de mișcare și comportament, o piesă scrisă cu știința rafinată a intensităților și armoniilor adecvate unei piese de cameră ce-și dezvăluie bogăția în simplitate”. (Natalia Stancu — „Scînteia”, 11 octombrie 1979).

„... o variantă de cameră a temei «puterii și adevărului», o incursiune meticuloasă în gîndurile și frămîntările sufletești ale unei foste ilegaliste aflată la capătul vieții” (Ileana Berlogea — „România literară”, 2/10 ianuarie 1980).

1979, 22 septembrie — *O ȘANSĂ PENTRU FIECARE*

Teatrul Dramatic din Galați; regia: Nicolae Scarlat; scenografia: Mircea Rîbinschi. Cu: Liliana Lupan, Victoria Suchici-Codricel, Leonard Calea, Grig Dristaru, Radu Gheorghe Jipa, Dan Andrei Bubulici, Ștefan Hagimă.

Cu această piesă s-a inaugurat în București, la 14 noiembrie 1979 **TEATRUL FOARTE MIC**. Regia : Silviu Purcărete ; scenografia : Doina Spițeru. În distribuție : Carmen Galin (distinsă cu premiul A.T.M. pentru rolul Anca din acest spectacol), Magda Popovici, Nicolae Iliescu, Mihai Dinval, Petre Moraru, Vistrian Roman, Mitică Popescu, Papil Panduru. Spectacolul a fost difuzat de Televiziune în august 1981, în adaptarea și regia lui Dan Neșulea. Piesa s-a mai jucat la Teatrul Bacovia din Bacău, în stagiunea 1981—1982.

O șansă pentru fiecare a fost distinsă cu Premiul de dramaturgie al Asociației scriitorilor din București, în anul 1980.

„Piesă inteligent scrisă, evitând multe, suficient de multe «scheme» pentru a-mi stârni — mie, cel puțin — interesul”. (Aurel Bădescu — „Contemporanul”, 16 noiembrie 1979).

„Autorul a preluat fapte, atitudini și chiar unele clișee din piese mai vechi. În același timp, în conspectul său există o deschidere nouă spre evenimentele mondiale ale vremii, care n-au fost încă discutate în dramaturgia noastră. Și un unghi original de privire asupra luptei psihologice, mai crincenă uneori decât înfruntarea cu braț armat.” (Valentin Silvestru — „O dramă eroică” — „România literară”, 22 noiembrie 1979).

1981, 22 septembrie — **OMUL CARE FACE MINUNI**

Teatrul „Nottara” din București ; regia : George Rafael ; scenografia : Tudor Ghimeș. Cu : Dorin Varga, Anca Bejenaru/Elena Albu, Margareta Pogonat, Mircea Jida.

„Avem aici o dramă de cameră, constituită din două părți, în care, ca în (mai) toate dramele sale, autorul dezvăluie, prin patru personaje, premisele și dezvoltarea în trepte, a unei drame de conștiință, generatoare de conflict moral. (...) Drama e constituită din două părți, în duete : prima parte — duetul tată-fiică ; cea de-a doua — duetul soacră-ginere ; fiecare parte cu excluderea totală a celui alt duo. E multă îndrăzneală într-o asemenea construcție, e mai mult decât îndrăzneală, e temeritate și culezanță și e mai mult decât atât, e aproape tur de forță și de acrobație a tehnicii dramatice. Radu F. Alexandru a izbutit să realizeze o unitate a întregului, prin circulația liberă și neîntreruptă a ideii morale, dintr-o parte în cealaltă, de la unii la alții”. (Radu Popescu — „România liberă”, 30 septembrie 1981).

1981, 3 decembrie — **MANSARDA**

Teatrul Tineretului din Piatra Neamț ; regia : Nicolae Scarlat ; scenografia : Anca Păslaru. Cu : Mirela Busuioc, Avram Bîrău, Corneliu Dănilă, Traian Pârlog. „Probabil cea mai bună dintre lucrările dramatice (de pînă acum) ale acestui autor, *Mansarda* descinde din aceeași temă cu *Iertarea* lui Ion Băieșu, cu piese ale lui Dumitru Radu Popescu, Romulus Guga, Tudor Popescu, ca să nu mai vorbim de epică (ultimele romane ale lui Marin Preda, de exemplu) : tema unor destine deviate de o falsă principialitate politică.” (Constantin Paraschivescu — „Teatrul” 1 1982).

III. LUCRARI DRAMATICE PUBLICE

● **O șansă pentru fiecare** — colecția „Rampa”, București, Editura „Eminescu”, 1980.

● **Buna zi de miine** — *Teatru* — București, Editura „Cartea Românească”, 1980. Cuprinde 6 piese : *Saltimbacii* ; *Mansarda* sau *Buna zi de miine* ; *Mărturisirea* sau *Voiaj nupțial* sau *Totul e bine cînd se termină cu bine* ; *Omul care face minuni* ; *Dinu și iubirile tovarășei Ana Stoica*.

„Fără nimic frapant, fără nimic artificial sau căutat, dramaturgia lui Radu F. Alexandru e dintre cele mai aparte, dintre cele mai originale. Și e dintre acelea — a căror sămînță e, din păcate, pe cale de dispariție — care vin să reamintească, cu dovezi peremptorii, că dramaturgia se scrie nu numai pentru a fi jucată, ci, de asemenea, pentru a fi citită”. (Radu Popescu — „Teatru de citit” — „România liberă”, 10 august 1981).

● **Căutătorii de aur** „Teatrul”, 10/1981.

IV. OPINII CRITICE

În volum : *Marian Popa — Dicționar de literatură română contemporană*, București, Ed. „Albatros”, 1971 și 1977 ; *Traian Șelmaru — Acte și antracte*, Buc. Ed. „Eminescu”, 1978, pag. 80.

În periodice : *Virgil Munteanu — Dilema* „Teatrul”, 11/1975 ; *Constantin Paraschivescu — Dinu*, „Teatrul”, 12/1976 ; *Ecaterina Oproiu — Caiet-program* la spectacolul *Dinu* la Teatrul de Stat din Arad — 1976 ; *Margareta Bărbuș* — „Un vibrant spectacol, omagînd eroismul tinerilor comuniști”, „Informația Bucureștiului”, 15 noiembrie 1979 ; *Ileana Lucaci* — „Rezultatul firescului” — **O șansă pentru fiecare**, „Săptămîna culturală a Capitalei”, 16 noiembrie 1979 ; *Natalia Stancu* — „O lucrare dramatică dedicată luptei revoluționare a uteciștilor” „Scînteia”, 15 noiembrie 1979 ; *Ioan Lazăr* — **O șansă pentru fiecare**, „Scin-

teia tineretului", 16 noiembrie 1979; Elena Nestor — „O „șansă” pentru o echipă mare”, „Vatra”, 3/30 martie 1980; Alice Georgescu — O șansă pentru fiecare, „Teatrul”, 12/1979; C. Isac — O șansă pentru fiecare, „Cronica”, 51/1979; Bogdan Ulmu — O șansă pentru fiecare, „Teatrul”, 10/1979; Cristina Dumitrescu — „Eroismul fără flamuri”, „Presa Noastră”, 10—11/1979; Margareta Bărbuță — Iubiri, „Informația Bucureștiului”, 24 octombrie 1979; Alice Georgescu — Iubiri, „Teatrul”, 10/1979; Ileana Lucaciu — Omul care face minuni, „Săptămîna culturală a Capitalei”, 23 octombrie 1981; Constantin Radu Maria — Omul care face minuni, „Teatrul”, 10/1981; Liviu Timbus — Omul care face minuni, „Flacăra”, 1 octombrie 1981; Miruna Ionescu — „În absența concentrării”, „Scinteia tineretului”, 2 octombrie 1981; Elena Nestor — Omul care face minuni, „România literară”, 15 octombrie 1981; Margareta Bărbuță — Omul care face minuni, „Informația Bucureștiului”, 21 octombrie 1981; Irina Coroiu — „Fața și reversul”, „Luceafărul”, 10 octombrie 1981; Constantin Cubleşan — „Radu F. Alexandru: Buna zi de mîine”, „Tribuna”, 1 ianuarie 1981; Mircea Iorgulescu — „Viziune morală”, „România literară”, 15 ianuarie 1981; Laurențiu Ulici — „Promoția '70 — Tineri dramaturgi”, „România literară”, 38/17 septembrie 1981; Natalia Stancu — Buna zi de mîine de Radu F. Alexandru, „Teatrul”, 3/1981;

„Rar întâlnești o carte care să fie, într-o asemenea măsură, expresia aspirației la autenticitate, și totodată a voinței de semnificare și sens, care să țîșnească din șocurile datelor și experienței personale, devenite obsesive, și să tindă totodată spre figurarea unor probleme fundamentale, care să investigheze și să «pună în scenă», atîtea fețe ascunse ale psihologilor umane, și care, în același timp, să figureze, prin ele, valoarea hotărîtoare a unor împrejurări ale istoriei și devenirii sociale”.

Dumitru ALMAȘ

I. Istoric, prozator, dramaturg.

Născut la 1 noiembrie 1908 la Negoști-Neamț. Liceul, la Piatra Neamț. Studii de istorie, la București. Carieră universitară, la Facultatea de istorie din București; redactor-șef al revistei „Magazin istoric” de la primul număr pînă în 1969.

Debutul în literatură: în 1938, cu nuvela *Colecționarul de fluturi* publicată în revista „Azi” condusă de Zaharia Stancu. Debut editorial: în 1939, cu biografia romanțată *Miron Costin*, în două volume. Debutul în dramaturgie: în 1941, cu sce-

nariul radiofonic *Cetatea Sucevei*. Pe scenă „debutează” abia în 1974, cu piesa *Cantemir*.

În 1955 e distins cu Premiul de Stat pentru romanul istoric *Neculai Milescu Spătarul*.

Publică reportaje, proză pe teme contemporane, cărți pentru tineret cu subiecte de popularizare istorică, lucrări de specialitate, manuale școlare și cursuri universitare de istorie. I se difuzează numeroase scenarii radiofonice, dintre care amintim: *Intimplările neobișnuite ale lui Gruia Grozovanu* (serial radiofonic în 24 de episoade, 1965—1966), sau *Istoria — cea dintîi carte a neamului*, 1979 (scris în colaborare cu Vasile Chiriță).

II. LUCRĂRI DRAMATICE REPREZENTATE

1974, 6 martie — CANTEMIR, „reconstituire istorică”

Teatrul Dramatic Bacovia din Bacău; regia: Cristian Pepino; scenografia: Vasile Jurje. Cu: Mircea Belu (Dimitrie Cantemir), Livius Rus, Puui Burnea, Sică Stănescu, Constantin Constantin, Ioana Ene-Atanasie, Nicolae Roșioru, Gheorghe Serbina, Florin Blănărescu, Ion Mihăilescu, Constantin Coșa, Mihai Drăgoi, Mihai Păunescu, Doru Atanasie, Mișu Rozeanu, Stelian Preda, Dorel Botoșescu, Mircea Isăcescu, Florin Gheucă, Emil Spătaru, Gheorghe Mitru, Mihai Lungu. Muzica: Dimitrie Cantemir (!).

III. Nu a publicat lucrări de teatru.

IV. OPINII CRITICE

George Genoiu — *Teatrul de toate zilele*, Iași, Ed. „Junimea”, 1980, pag. 109—112: „Dacă istoricul Dumitru Almaș a reușit să-și pună în valoare erudiția, dramaturgul nu s-a descoperit încă. O scriere expozitivă, fără motivație dramatică (personajele intră și ies din acțiune, chemate sau alungate prin bătăi de palme), o înșăilare de dialoguri-pretext — susținute de Dimitrie Cantemir, nevoit să-și citească pagini din operă cu voce tare, o succesiune de momente expediate (...), decupări ale cadrului acțiunii rezolvate în maniera teatrului radiofonic, o insuficiență aprofundare a tipologiilor, iată cîteva dintre deficiențele și inconvenientele pe care au trebuit să le depășească (alăt cit s-a putut) actorii, regizorul și scenograful”.

Constantin Paraschivescu — „Cantemir”, „Teatrul”, 4/1974: „Reconstituirea e, firește, exactă; ceea ce îi putem reproșa e tocmai excesul de fidelitate — personajul nu iese din instantanee, nu-și creează un chip propriu, strălucitor, nu devine el însuși, fermecător și incitant, așa cum ne e dat să știm că a fost. Din păcate, e fărîmițat”.